

Virserums hembygdsblad **2/16**

Gårdarna i kyrkbyn 2 – Länsmansgården

I äldre handlingar kallades den del av Virserums kyrkby som utgjordes av kronoegen-
domen Länsmansgården för Virserum N:o 2.

Länsman var före 1918 titeln på den tjänsteman som ansvarade för skatteuppbörd, in-
drivning och polisverksamhet. Han kunde också fungera som åklagare i vissa mål. Läns-
mannens chef var en kronofogde som hade likartade arbetsuppgifter men för ett större
juridiskt område, kallat fögderi. Från 1918 ändrades länsmans-titeln till landsfiskal. Vir-
serums landsfiskalsdistrikt omfattade även angränsande områden, bl.a. Fagerhults
kommun.

Löneförmånen från början utgjordes av ett omfattande landområde, som kunde brukas
av länsmannen (eller arrenderas ut av denne). Härtill kom att länsmannen/landsfiskalen
var befolkningen behjälplig – mot skälig ersättning – med diverse pappersexercis, anmä-
lan till handelsregistret, ansökan om konkurs, köpekontrakt etc. I de fall han (för det var
alltid en man) agerade som åklagare vid häradsrätten och böter utdömdes som straff
tillföll en del av dessa böter honom.

Länsmansgården var länsmannens tjänstebostad. Den revs 1978 för att lämna plats
åt den nya vårdcentralen.

Den av länsmannen bedrivna lantbruket hade sin ladugård förlagd till det som i dag kallas för Mejerigatan men utarrenderas senare till Gustaf Leek. Ladugården förstördes vid en våldsam brand natten mot den 29 maj 1931. Alla djur brändes inne – tolv kor, fyra hästar samt ungdjur, svin och höns. Kronan uppförde 1933 en ny ladugård och arrendatorbostad vid Björkmossavägen. Jordbruket upphörde 1957.

Från början av 1900-talet hette länsmannen Fr. Jonath. Holm. Han gick i pension den 1 juni 1938. Kammarkollegiet beslutade därefter att länsmansbostället skulle dras in till kronan från den 14 mars 1939, vilket innebar att Holms efterträdare – landsfiskalen Rich. Gustring – erhöll vanlig månadslön. Under en treårsperiod disponerades boställsmarken av Domänstyrelsen. Under den här tiden utredde Domänstyrelsen en försäljning av marken och flera företag och enskilda personer anmälde sitt intresse att få köpa olika tomter från den avvecklade kronoegendomen.

Sammanlagt 37 tomter i kvarteren Länsmannen, Katedern, Garvaren, Rättvisan, Trekan-ten och Semaforen kunde säljas. Utöver Virserums kommun och municipalsamhälle hade många andra anmält sitt intresse att köpa tomterna. Bland dessa kan nämnas Isidor Bern, Karl Lagerkvist, Ernst Uebel, Virserums Mejeri, H. Strömberg, G. A. Danielsson, C. J. Vilhelmsson och Torsten Sternell.

Domänstyrelsen lät därefter en särskild uppskattningsnämnd bedöma tomternas värde och försäljningspris. Detta förslag överlämnades sedan till Kungl. Maj:t som i en proposition till höstriksdagen 1941 föreslog att Domänstyrelsens förslag skulle godkännas. Det fanns särskilda regler för när riksdagen skulle besluta om avyttring av statlig egendom och vissa mindre tomter hade inte behövt beslutas av riksdagen. Då de till försäljning föreslagna tomterna avsåg ett sammanhängande område valde dock regeringen att låta riksdagen ta ställning till samtliga försäljningar. Riksdagen beslutade att bifalla regeringens förslag.

Nr 321.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa tomter från kronoegendomen Virserum nr 2 i Kalmar län; given Stockholms slott den 24 oktober 1941.

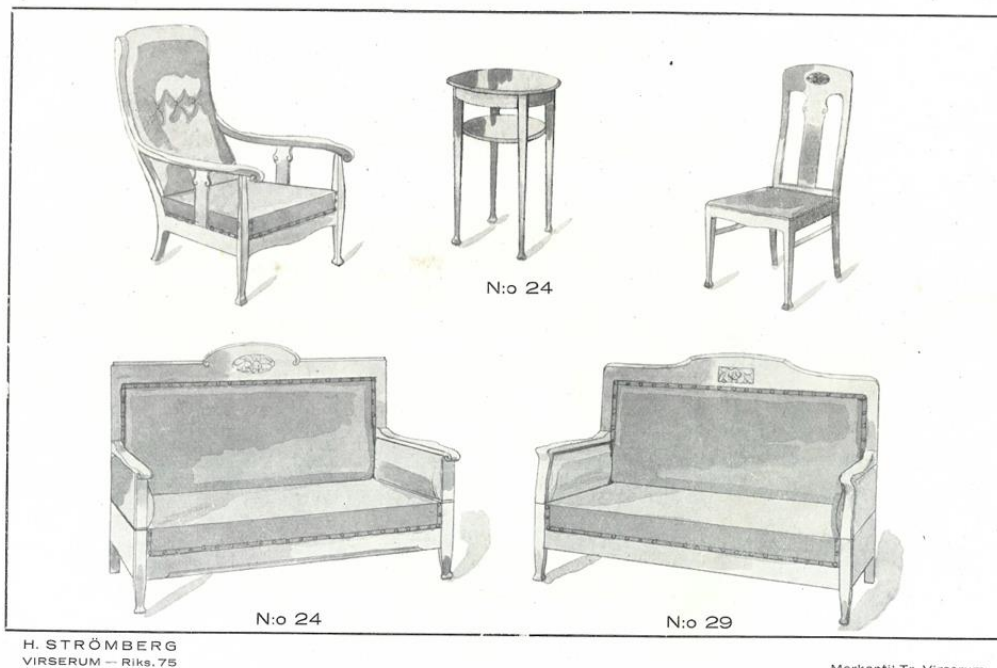
Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Strömbergs Möbelfabrik

En av de äldsta möbelfabrikerna i Virserum var H. Strömbergs Möbelfabrik, som startade sin verksamhet i blygsam skala 1909. I hembygdsföreningens arkiv finns flera intressanta handlingar om fabriken historia. Nedan visas ett utdrag ur en av äldsta möbelskatalogerna. Det finns inget årtal angivet på katalogen, men den är tryckt av Merkantiltryckeriet i Virserum. Tryckeriet fanns på Kyrkogatan 10 och det var i dess lokaler som den stora branden den 9 december 1921 bröt ut (fyra fastigheter totalförstördes). Efter branden återupptog inte tryckeriet sin verksamhet, varför katalogen måste ha tillkommit innan branden.

När företaget firade sitt 40-årsjubileum år 1949 gav man ut en liten minnesskrift. Den är numera svår att få tag på men 1981 donerade Erik Ekholm ett exemplar av minnesskriften till hembygdsföreningen. Ur den citerar vi lite av företagets äldsta historia:

Beslutet att försöka sig som egen företagare fattades av Harry Strömberg en marknadsdag i Ålem 1909 [Strömberg föddes i Fliseryd]. Han var utan arbete och på marknaden träffade han en virserumsbo, snickaren och kreaturshandlaren Gustaf Lind. Resultatet av deras resonemang blev att Strömberg beslöt överta Linds del i den Nyströmska fabriken i Virserum, d.v.s. två bänklåtar med nyttjanderätt till maskinerna. Därmed var också starten inledd till den industrirörelse, som i dag [1949] bär namnet AB H. Strömbergs Möbelfabrik.

I fortsättningen får vi följa företagets med- och motgångar, bl.a. under depressionen på 1920-talet. Här redovisas att en av de mer gångbara modellerna, som Strömbergs företag introducerade, var ottomanen "Smålänningen". 1928 utvidgades rörelsen med en tapetserarverkstad och samtidigt utökades tillverkningen att omfatta fåtöljer och moderna sittgrupper. En ny kristid inträffade på 30-talet, men denna utnyttjades till en utökning av fabriken. Denna möjliggjordes genom att arbetare vid företaget deltog i utbyggnaden. Golvytan uppgick 1938 till ca 3 000 m² och arbetsstyrkan till ett 50-tal.

Tapetserare och dito sömmerskor visar inga sura miner

Det kan tilläggas att Strömbergs Möbelfabrik var verksam ända fram till 1984 då nya ägare tillträdde och företaget fick namnet Trivsam AB.

Virserums gamla kyrka

Virserums äldsta kyrka härstammar från 1300-talet. Med tiden blev den för liten för den växande befolkningen och var också mörk och sliten. Under 1800-talet gjorde såväl biskopar som kyrkoherdar flera försök att få den riven och ersatt med en ny och ljusare kyrka. Så småningom blev det beslut på att riva kyrkan och denna verkställdes 1879 sedan Riksantikvarieämbetet förklarat att den gamla kyrkan inte var värd att bevara. Den nya kyrkan, som finns kvar i dag, uppfördes under åren 1879-1881.

Det finns en del äldre avbildningar av kyrkan men det var först på 1970-talet som ett fotografi av kyrkan kunde återfinnas. Det är taget av fotografen Alfred Råhländer från Vimmerby, troligen 1874, alltså bara några år innan kyrkan revs. Fotografier har använts av virserumsfotografen Karl Holmér som använt fotot för att tillverka vykort av detsamma.

Virserums gamla kyrka uppfördes troligen någon gång på 1300-talet. När den gamla kyrkan revs 1880 hittade man flera mynt som härstammade från Erik av Pommerns tid (1396-1439). I slutet på 1600-talet tillbyggdes kyrkan för att rymma den ökade befolkningen. Dess östra del (delar av långhuset och koret) var byggt i sten och var alltså den nybyggda delen, medan den västra delen var byggd i trä. Uppenbarligen mäktade församlingen inte med att fullfölja en planerad ombyggnad av hela kyrkan.

Klockstapeln på fotografiet hade byggts 1675 av Henrik Häller sedan en tidigare stapel hade blåst ned tidigare samma år. I klockstapelns fanns en medeltida kyrkklocka uppsatt och den hänger nu i Virserums nya kyrka.

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING

Bli medlem genom att betala in 100 kr på bg 5241-0263.